

© 15 maart 2021, 10:01 (CET)

Gevangen in beelden: tentoonstelling Westerborkfilm uit 1944

Herinneringscentrum Kamp Westerbork organiseert vanaf 19 mei* 'Gevangen in Beelden'; een tentoonstelling over de 'Westerborkfilm', die in 1944 in opdracht van kampcommandant Albert Gemmeker werd gemaakt door de Duits-Joodse vluchteling en kampgevangene Rudolf Breslauer. De film bevat de enige uit de oorlog zelf stammende beelden van een nazi-doorgangskamp voor Joden, Sinti en Roma, waaronder iconische scènes van een inkomend en uitgaand transport. In het museum van Kamp Westerbork wordt in de tentoonstelling het verhaal van de context van de film verteld. Op het kampterrein zijn filmscènes te zien op de locatie waar Breslauer in 1944 met zijn filmcamera stond.

Restauratie

De film en productiedocumenten zijn werelderfgoed. In 2017 zijn ze opgenomen in het UNESCO Memory of the World Register. Het unieke beeldmateriaal, in bezit van het NIOD Instituut voor oorlogs, holocaust- en genocidestudies, is daarna onderzocht, geselecteerd en zorgvuldig gerestaureerd in opdracht van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, met subsidie van de Rothschild Foundation Hanadiv Europe. Hoogwaardige scanning en restauratie heeft opgeschoonde en stabiele beelden opgeleverd met meer details. Daarnaast is een zeer kort -tot nu toe onbekend- filmfragment gevonden. Enkele filmbeelden zijn in 2019 in opdracht van productiemaatschappij The Media Brothers voor een film over kampcommandant Gemmeker door visual effects bedrijf Planet X ingekleurd, samen met hulp van onderzoekers van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork.

Samenwerking

De tentoonstelling op het kampterrein is het eerste project rond de nieuwe gerestaureerde beelden, als onderdeel van het meerjarige programma 'Westerbork, gevangen op film'. In dit programma, dat tot doel heeft het verhaal van de Westerborkfilm in al zijn gedaantes te vertellen, werken samen: Beeld en Geluid, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, het NIOD, Unesco Memory of the World Comité Nederland en het Nationaal Holocaust Museum i.o.. Zeven scènes Op het voormalig kampterrein kunnen bezoekers op grote schermen verschillende filmfragmenten zien, op de plek waar ze 77 jaar geleden zijn opgenomen. Het gaat om zeven scènes, die verschillende aspecten van het dagelijks leven in het kamp tonen: een uitgaand transport, een inkomend transport, de registratie en een cabaretvoorstelling, werken aan de kas in de tuin van de kampcommandant, ochtendgymnastiek, werken in de speelgoedmakerij en werken in de vliegtuigsloperij. De tentoonstelling in het Herinneringscentrum voorziet de film van uitgebreide context en informatie. Er zijn originele objecten te zien die met de eerder genoemde zeven fragmenten te maken hebben en voormalige gevangenen die in de Westerborkfilm te zien zijn vertellen in korte luisterfragmenten over hun tijd in het kamp.

Achtergrond

Waaróm de Westerborkfilm is gemaakt -op het moment dat de oorlogskansen voor de Duitsers duidelijk waren gekeerd- is nog steeds niet helemaal duidelijk. Kampcommandant Gemmeker verklaarde tijdens zijn proces in 1948 dat hij het kamp in al zijn facetten wilde vastleggen 'voor later'. Bekend is wanneer de opnames waren: tussen 5 maart en 19 mei 1944. Toen werden ze opeens gestopt, de film is nooit afgemonteerd. Het ruwe materiaal bevat beeld dat zeer waarschijnlijk door de nazi-autoriteiten zou zijn afgekeurd voor eindmontage. Dat maakt de film tot een zeer zeldzame waarneming van het dagelijks leven in een nazi-doorgangskamp. In 1995 kreeg de film een extra dimensie toen de identiteit werd vastgesteld van het meisje dat op de beelden uit de opening van een goederenwagon naar buiten kijkt: Settela Steinbach. Geen Joods meisje maar een Sinteza. De still met Settela gaf de vervolging van de Sinti en Roma een gezicht.

Rudolf Breslauer werd op 4 september 1944 met zijn gezin gedeporteerd naar Theresienstadt en vanuit daar een maand later naar Auschwitz. Hij werd op 28 februari 1945 vermoord op een onbekende locatie, zijn vrouw en twee zonen werden vergast in Auschwitz, zijn dochter Ursula overleefde de oorlog. *opening tentoonstelling in het Herinneringscentrum onder voorbehoud van openstelling musea.

Voor meer informatie, beeldmateriaal en interview verzoeken

Herinneringscentrum Kamp Westerbork

www.kampwesterbork.nl

Floor Oostra: +31615445969, floor@kampwesterbork.nl

Boris de Munnick: +31622978444, boris@kampwesterbork.nl

Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid